

Pyhäkankaan karsikko Kirkko- ja kievaritie, ruumistie

Jo 1600-1700-luvulla Hirvaanmäellä on kulkenut kirkko- ja kievaritie Pyyrinlahdesta Pyhäkankaalle "Vuoslukkivelle" ja Kurenlahteen sekä Hirvaanmäen Tellikkaan sekä siitä edelleen Saarijärven kirkolle. Tämän tien varteen muodostui 1630-luvulta alkaen Pyhäkankaan karsikkoalue.

Toimikautensa alkuvaiheessa Isak Rothovius sai vaikutetuksi, että Palvasalmen seurakunta sai perustamisluvan. Tämä tapahtui luultavasti vuonna 1628. Samoihin aikoihin Palvasalmen rannalle rakennettiin kirkko ja seurakunta sai oman papin.

Muodollisesti Palvasalmi oli vielä kymmenkunta vuotta Laukaan kappelina, koska seurakuntaa vastaavaa hallintopitäjää ei ollut. Muodollinen eroaminen Laukaasta tapahtui vuonna 1639, jolta vuodelta on säilynyt perustamisasiakirja. Liimattalan eli Pyyrinlahden kylä liitettiin Palvasalmeen.

Saarijärvi-nimeä ryhdyttiin käyttämään vasta vuonna 1690. Palvasalmeen oli muotoutunut nyt kirkollisen hallinnon keskus, kuitenkin Pyyrinlahdessa pidettiin käräjät ja hoidettiin valtionhallinnollisia asioita. Käräjät kuitenkin siirrettiin Pyyrinlahdesta kirkonkylään 1700-luvun aikana.

Karsikko on toiminut maantieteellisenä, sosiaalisena ja ajallisena rajamerkinä tämän ja tuonpuoleisen sekä erilaisten ryhmien välillä.

Vainajalle alettiin tehdä karsikkoja, kun kirkko muutti perinteisiä hautauskäytäntöjä ja pakotti ihmiset kuljettamaan vainajansa pitkienkin matkojen päässä sijaitseviin kristillisiin hautausmaihin, pitäjien keskuksiin.

Janne Vilkuna on ajoittanut karsikot syntyneeksi sen jälkeen, kun savolaiset ovat jo levittäytyneet uudisasutusalueilleen ja syntyivät siis uskonpuhdistuksen aikaan 1500-luvun lopulla ja 1600-luvulla.

Karsikkopetäjät

Liimattalan eli Pyyrinlahden ja Laajarannan kyläläiset sekä Riihilahdessa asuvat torpparit kuljettivat vainajansa Saarijärvelle ja tekivät karsikkonsa Pyhäkankaalle.

Liimataisten kirkkoveneet olivat Kurenlahden rannassa. Sieltä soudettiin Pyhäjärven yli Palvasalmeen. Talvikeleillä sama matka taittui suksilla tai hevosilla.

Laajarannan Aution ja Liimattalan Pekkolan pajoissa lyötiin arkun ensimmäinen naula pajan oven päällä olevaan hirteen. Teräksen ja raudan avulla varauduttiin vainajan kummittelua vastaan. Laajarannan Aution pajassa oli useita kymmeniä nauvoja. Kylän ainoa seppä oli Autiossa. Pekkolan paja saattaa olla yli kolme sataa vuotta vanha. Pekkolan pajan oven päällä on neljätoista naulaa. Muistitiedon mukaan Pyyrinlahdesta lähdetessä laulettiin vainajalle.

Ruumiit kuljetettiin joko hevosella tai kantamalla Pyyrinlahden ja Kurenlahden välistä tietä myöten. Lasten ruumiit kannettiin, aikuisten ruumiit kuljetettiin osittain kärryillä, osittain reellä tai purilaila eli maassa laahustavien riukujen välissä. Pyyrinlahdesta Patamaan asti käytettiin kärryä, mutta tästä Kurenlahteen hankalan louhikon läpi kuljettaessa käytettiin rekiä tai purilaita. Reet jätettiin Patamaan. Saattajat kävelivät perässä. Pyyrinlahdesta matkaa tuli noin viisitoista kilometriä Kurenlahden rantaan. Matkaa Palvasalmen kirkkomaalle jatkettiin kirkkoveneillä soutamalla Kuhnonlahteen kuuden kilometrin päähän Saarijärven kirkosta. Talvella mentiin Tellikasta jään poikki Kekkilään ja siitä edelleen kirkolle.

Noin kilometrin päässä Kurenlahdesta oli "Vuoslukkivi". Pyyrinlahden ja Kurenlahden välisellä

tiellä oli kuninkaan asetuksella järjestetty kyytilaitos. Kurenlahdessa sijaitsevassa Tellikassa oli kestikievari, josta ratsuhevosella huolehdittiin kyydityksestä Pyyrinlahteen. Kurenlahdessa asunut kruununvouti kunnostutti tien, jonka muistoksi oli kivipatsas vuosilukuineen 1740. Tietä raivattiin kyläläisten voimin niin paljon, että sitä pääsi kulkemaan reellä.

Konginkankaan ja Kalaniemen asukkaat veivät vainajnsa Viitasaarelle ja tekivät karsikon Emostaipaleen kannakselle.

Karsikkoperinne

Karsikkoperinteen synnyn taustalla on esihistoriallista perua oleva vainajausko. Hautajaisiin liittyvien siirtymäriittien avulla vainajat saatiin perille kuolleiden yhteisöön. Roomalaiskatolisuus sekä varsinkin uskonpuhdistus toivat kansanuskoon käsityksen, että kuolleet jäivät välitilaan; ruumis haetaan ja henki määrittelemättömään paikkaan odottamaan viimeistä tuomiota ja ylösnousemusta. Karsikkopuun tarkoituksena oli alun perin irrottaa vainaja elävien yhteisöstä sen järjestyksen palauttamiseksi; muistuttaa kuolleelle, ettei hän enää kuulu elävien joukkoon. Toisaalta vainajiin liittynyt pahan pelko aiheutti tarpeen estää vainajaa palaamasta ja kummittelemasta. "Kotia ikävöivä sielu alistui kohtaloonsa nähdessään puussa oman merkkinsä. Hän uskoi lopullisesti, ettei paluuta enää ole, ja omaiset saivat rauhan"

Papiston tiedetään jo 1700-luvulla yrittäneen kirkkolain mukaisesti hävittää uhripuita. Kansa ei kuitenkaan kyennyt hetkessä omaksumaankirkon opetuksia. Vaikka karsikkoperinteen taustalla oleva vainajausko on yleismaailmallinen, tunnetaan karsikko Suomessa vain savolaisten ja kaakkoissuomalaisten keskuudessa. Karsikkoperinteen oletetaan syntyneen 1600-luvulla ja kukoistuskautta kesti parisataa vuotta. Myöhemmin karsikoita on tehty pelkästään vainajan muiston säilyttämiseksi.

Pyhäkankaan karsikko lienee tänä päivänä Suomen parhaiten säilynyt kuolleen karsikko. Se rauhoitettiin vuonna 1904 metsänhoitaja Karl Branderin aloitteesta. Pyhäkankaan karsikko on syntynyt ennen vuotta 1740 tapahtunutta tien raivausta. Muistitiedon mukaan karsikkopetäjiä olisi aiemmin ollut jopa toistasataa, mutta raju ukkosmyrsky kaatoi niistä suurimman osa 1900-luvun vaihteen tienoilla.

Lähde;

Heli Hyttinen

Suuri Tahto, Konginkankaan seurakunnan vaiheita

Karsikon tiedot arkistoihin

Ensimmäinen arkistoihin saatu tieto Pyhäkankaan karsikosta on vuodelta 1903, jolloin paikalle osui ylioppilas Albert Hämäläinen, sittemmin kansatieteen professori. Hän otti karsikosta muutamia valokuvia ja kirjoitti siitä lyhyen muistiinpanon. Vuotta myöhemmin Saarijärven metsänhoitaja Karl Branderin toimesta karsikko rauhoitettiin. Perimätiedon mukaan yksi petäjäpölkky, jossa oli Niemen torpan vuosiluku, sekä kaksi muuta vietiin Seurasaaren museoon. Myös Konginkankaan sanastoja 1920-luvulla kartoittaneet Astrid Reponen ja Helmi Helminen kiinnittivät huomionsa karsikkoon. Heidän lisäksi karsikkoa ovat tutkineet Otto Harju, Arvo Koskinen, Sirkka Valjakka, Juha Pentikäinen sekä Jussi T. Lappalainen.

Kurkelan karsikkopuut

Vuonna 1904 muuttui Saarijärven hoitoalueessa metsänhoitaja. Kun vasta saapunut kierteli hoito-

aluetta tutustuakseen siihen, kävi hän myös Kurkelan valtionpuistossa olevaa myytyä leimikkoa katsomassa. Tässä kiintyi hänen huomionsa Pataman metsänvartijatorpan ja Konginkankaan pitäjän rajan välillä pitkän mäen rinteessä oleviin puihin. Niissä oli paitsi leimat, aikoja sitten veistettyjä pilkkoja, joihin oli tehty puumerkkejä, kirjaimia ja vuosilukuja. Merkittyjä puita oli 30-40. Mukana oleva metsänvartija selosti asian seuraavasti:

Siihen aikaan kun Liimattalan kylä kuului Saarijärven kuntaan, oli vainajat Liimattalasta kuljetettava Saarijärvelle haudattavaksi. Ajojien puutteessa oli ruumiit sulan maan aikana kannettava Pyhäjärven Kurjenlahteen, josta ne veneellä kuljetettiin joko Kuhnon rantaan tai Pyhäjokea ja Lumpe-roista myöten kirkkorantaan. Liimattalasta Kurjenlahteen oli hyvä matka toista peninkulmaa. Näin ollen tuli samoille miehille liian rasittavaksi kantaa vainajaa koko matkan. Tämän vuoksi levättiin ja muutettiin kantajia Pitkässämäessä, joka oli suunnilleen puolivälissä. Levätessä piirrettiin vainajan muistoksi heidän nimensä, kuolinvuodet ym. tien varrella oleviin petäjiin. Metsähoitajan mielestä olivat puut muinaismuistoina säilytettävät. Vaikeuksia tuotti se seikka, että puut olivat myyty eräälle sahayhtiölle. Tuumittuaan asiaa, päätti metsänhoitaja kääntyä ostajan puoleen selostaen puitten historiikin. Samalla hän anoi ostajalta, että merkityt petäjät saisivat jäädä paikoilleen ja niiden tilalle leimattaisiin vastaava määrä muita puita. Ostaja kun oli sivistynyt henkilö, käsitti ehdotuksen ja suostui vaihtokauppaan. Niin muidoin säästy Kurkelan "karsikko".

Käydessämme Konginkankaalla toimimassa Niemelän savupirtin siirtämistä Helsinkiin, oli joku kertonut muinaismuistojen intendentille A. Olai Heikelille karsikkopuista. Tämän johdosta oli hän käynyt Kurkelassa katsomassa puita.

Ajan kuluttua sai metsänhoitaja kirjeen intendentti Heikeliltä, jossa hän kiitti siitä, että puut oli "pelastettu" muinaismuistoina.

K. Br.

Karl Branderin kirjoitus julkaistu Sampo-lehdessä 1946

Pyhäkankaan karsikko säilyttää salaisuutensa

Pyhäkankaan karsikko sijaitsee Saarijärven ja Äänekosken rajan tuntumassa Pataman taimitarhan takana Häkkiläntien varrella. Matkaa kohteeseen on Viitasaaren tien puolelta noin 14 kilometriä. Karsikkoperinne maassamme, varsinkin Itä-Suomessa, on moninainen ja osin vaikeaselkoinen. Toisaalta siihen liittyy lähes pakanallisia uskomuksia, toisaalta siihen sekoittuu kristillistä näkemystä. Kuolleille perustetuilla karsikoiden muistopuilla oli tarkoitus estää vainajaa palaamasta tuonpuoleisesta kotiseudulle. Rungosta sivulle sojottava oksa ja vainajan nimikirjaimet toimivat yksilöityinä pysäyttäjinä, jos henki olisi ylösnousemusta odotellessaan ryhtynyt vaeltamaan entistä asumustaan kohti.

Pyhäkankaan osalta karsikon synty vaikuttaa lähinnä käytännön sanelemalta: Pyyrinlahden, Liimattalan ja Laajarannan kylistä vainajia tuotiin siunattuun kirkkomaahan Saarijärvelle. Pyhäkankaan kohdalla hiekkakangas hetkessä nousee sadan metrin matkalla kymmenen metriä muodostaen hevospelissä vaikeakulkuisen kumpareen. Niinpä oli luonnollista sillä kohtaa lepuuttaa hevosia ja nauttia omiakin eväitä. Samalla oli tilaisuus perustaa vainajalle oma karsikkopuu. Mainittakoon, että Pyhäkankaan karsikko on varsin nuori, kaikki tunnistetut muistopuut ajoittuvat vuosien 1833 ja 1897 väliin. Erikoista on myös se, että matkoja on suunnattu Saarijärven puolelle, vaikka Konginkangas sai oman hautausmaan vuonna 1865, kirkkorakennuksen 1866.

Faktaa ja fiktiota

Saarijärven kirjassa vuodelta 1963 on ansiokkaasti selvitetty Pyhäkankaan karsikon historiaa ja toteutusta. Kaikki 28 tunnistettua karsikkopuuta on kopioitu piirroksena sillä tarkkuudella kuin silloiset pilkat ja merkinnät olivat nähtävissä. Tänä päivänä elävät puut kätkevät vielä suuremman

osan yksityiskohtia kaarnansa alle. Nimikirjaimia ja päivämääriä on verrattu tieteellisellä tarkkuudella senaikaiseen seurakunnan kuolleiden luetteloon. Varmuudella vain yksi puu voidaan nimetä vainajalleen: Veistetyssä pilkassa on nähtävissä vuosiluku 1860 ja nimikirjaimet HP. Ainoa, johon nimikirjaimet sopivat, on Heikki Niilonpoika Pyyrinlahden Lepistöstä. Hän on kuolleiden luettelon mukaan kuollut 22.7.1860 ja haudattu kuutta päivää myöhemmin Saarijärvelle.

Kyläläisten perimätiedossa mainitaan pyyrinlahtelainen 68-vuotias Mikko Iivanainen, joka 23.3.1861, viimeisten rekikeliänsä aikaan, olisi nukahtanut rekeensä hevosen laukatessa ja iskeytynyt kumpareen alimmaiseen puuhun, jossa on nähtävissä lähes umpeenkasvanut vuosiluku 1861.

Tänä päivänä Pyhäkankaan karsikko on yhteistä omaisuuttamme. Alueen omistaa Metsähallitus, joka ylläpitää metsänhoitaja Karl Branderin aloitteesta vuonna 1904 tehtyä rauhoitusta. Karsikkopuiden lisäksi nähtävyytenä on historiallinen metsätie, joka vanhoissa tiedoissa on nimetty ruumistieksi.

Risto Pynnönen

Perimätietoa

Yhdessä harjun alarinteessä olevassa puussa on kaiverrettuna selvästi näkyvässä vinoristi ja numero 1861 sekä heikommin aivan ohut vinoristi niiden välissä tapaturmaisesti kuolleen Mikko Iivanaisen muistoksi. Tämä mies oli perimätiedon mukaan Ihmis-Jussin kanssa ajanut 23.3.1861 humalassa hevosella pää reestä sivulle roikkuen, jolloin mies oli reen luistettua lyönyt päänsä puuhun ja menettänyt henkensä. Toisen perimätiedon mukaan Mikko Iivanainen oli nukahtanut matkalla Aution torppaan saamatta enää kotitorppaansa näkeviin silmiinsä. Kaiveruksen yläpuolelle on lyöty n. 1 cm paksuinen vaarna.

Lähdetietoja;

Jussi T. Lappalainen

Juha Pentikäinen

Konginkankaan seurakunnan vaiheita

Keskisen Suomen ja Savon reunamailla harvaan asutulla maaseudulla oli ainoastaan vuonna 1561 perustetun Rautalammin seurakunta ja sen ensimmäinen kirkko.

Asteittain käynnistyi kehitys, joka johti kirkkojen ja rukoushuoneiden rakentamiseen sekä seurakuntien ja kappaleiden perustamiseen.

Laukaasta muodostettiin itsenäinen kirkkopitäjä, johon Saarijärvi liitettiin. Melko pian - vuonna 1628 - harvaan asutulle erämaaseudulle syntyi kuitenkin itsenäinen Suur-Saarijärven seurakunta. Seurakunnasta käytettiin aluksi nimeä Palvasalmen seurakunta. Pyyrinlahti jäi Saarijärven pitäjän laita-alueelle. Huomattavasti suurempi Kalaniemen kylä, johon Kömi ja Räihä myös kuuluivat, liitettiin Viitasaaren seurakuntaan. Viitasaari muuttui vuonna 1635 emäseurakunnaksi. Kömin ja Kalaniemen asukkaat soutivat kesällä kirkkoon Viitasaarelle, talvisin oli mahdollisuus käyttää jäätietä Aroniemen ja Ilmolahden kautta. Saarijärven ja Viitasaaren laitakyläiden asukkaiden kirkkomatkat olivat yhteinen ja todellinen ongelma.

Pyyrinlahden ja Kalaniemen seitsemän talollista olivat ensimmäisenä puuhaamassa kirkkoa ja perustamassa omaa kirkkoa ja lupaa palkata pappi. Paikaksi oli katsottu Pyyrinlahden Kappelaho. Tavoitteena oli seurakunta, joka muodostuisi Pyyrinlahden ja Kalaniemen kyläkunnista. Nämä kahden eri pitäjän osat yhdistettäisiin yhdeksi seurakunnaksi ja mahdollisesti myös pitäjäksi. Kirjal-

linen esitys tehtiin vuonna 1794 Porvoon hiippakunan konsistorille. Konsistori hylkäsi Pyyrinlahden miesten esityksen perustelemattomana.

Vasta runsaan 60 vuoden kuluttua konginkankaalaiset uskalsivat yrittää uudelleen, aloitteentekijöinä Konginkankaan ja Kalaniemen talolliset. Hankkeeseen yhtyivät pyyrinlahtelaiset sekä Saarijärven rovasti Kaarle Stenius. Syyskuussa 1861 laadittiin uusi esitys, joka sisälsi myös ehdotuksen oman pitäjän perustamisesta. Senaatti hylkäsi anomuksen vuonna syyskuussa 1861.

Uusi esitys tehtiin 8.12. 1862. Perusteluna olivat edelleenkin pitkät kirkkomatkat sekä kunnollisten teiden puute emäpitäjiin. Tällä kertaa edettiin varoen, seurakunta muutettiin kappeliksi ja kirkko rukoushuoneeksi. Pitäjähanke ilmaistiin ikään kuin ohimennen. " Eli jos mahtollista olis Että Pitäjäksi".

Vuonna 1863 Pyyrinlahden Herneelän isäntä Gabriel Hytönen pakkasi evästä reppuunsa ja lähti kävellen - vaikka tallissa oli hevosia - tapaamaan kuvernööriä läänin pääkaupunkiin. Lääninkuvernööriltä hän saikin suosituksen liitettäväksi Porvoon Tuomiokapitulille lähetettävään asiakirjaan. Porvoon Tuomiokapituli edellytti vielä Saarijärven ja Viitasaaren emäseurakuntien kuulemista.

Senaatin päätöksestä 21. tammikuuta 1864 ilmenee, että kaikkiaan 31 talollista ja 52 torpparia oli lokakuun 10. päivän kokouksessa ilmoittanut osallistumisestaan hankkeeseen. Rukoushuoneen sijainniksi ehdotettiin aiemmin katsottua paikkaa, hiekkakangasta Konginkankaan kylässä Kömin talon läheisyydessä. Kaikin puolin soveliaaksi katsotun maa-alan talollinen Johan Hakkarainen vanhasta Kömistä lupasi lahjoittaa hautausmaan paikaksi.

Suomen senaatin ja Hänen Keisarillisen Majesteettinsa Aleksanteri II:n armollisella määräyskirjeellä annettiin vuonna 1864 lupa rukoushuoneen rakentamiselle ja hautausmaan perustamiselle. Mikäli alueet myöhemmin yhdistyvät, silloin kappeliseurakunta olisi myös mahdollinen. Saarijärven ja Viitasaaren papisto hoitaisi kirkolliset toimitukset siihen saakka, kunnes kyläkunnat yhdistyisivät palkatakseen oman pappinsa.

Konginkankaasta tuli Saarijärven ja Viitasaaren rukoushuonekunta. Hautausmaa vihittiin 23.7.1865. 10. lokakuuta 1865 Saarijärven rovasti laati - oman papin saamiseksi Konginkankaan kirkkoon - pöytäkirjaan siitä näkemystään; muuten tulee kirkkomme seisomaan autiona kuin mikäkin kummitus kankaalla, kun ei siellä tuskin kertaa vuodessa eli kaksi enintään kajahda papin ääni - eikä tänne uskalla seurakuntain pappejakaan vaatia useampia kertoja käymään saarnaamassa - ne ovat jo ikämiehiä ja jalalta kankeita, tyvekkäitä jatrikoita niin, että jos joskus tänne pääsisivätkin, niin siinä olisi kohtelu miten täältä palata seurakuntiinsa takaisin. Emme ottaisi sitä tantomme päälle, että harmaapäät kunnian miehet, täällä meillä käymältänsä, kukistuisivat Keiteleeseen, henkensä heittäisivät Pyhänselällä.

Konginkankaan kirkon rakennutti Jaakko Kuorikoski poikansa Heikki Jaakonpoika Kuorikosken kanssa yhteistyönä vuonna 1866. Kirkko vihittiin 10.6.1866. Konginkankaan ensimmäinen kirkonkello ostettiin Laukaan Valkolan talosta huutokaupassa. Suuri ruokakello oli ripustettu ennen tapulin valmistumista kahden paikalle pystytetyn pylvään väliin.

Konginkankaan rukoushuonekunnan tavoitteena oli kuitenkin oman kappeliseurakunnan perustaminen. Vaasan läänin kuvernööri määräsi ensin kuultavaksi emäseurakuntalaisia ja papistoa. Senaatti tuli vakuuttuneeksi emäpitäjien ja Vaasanläänin kuvernöörin tahdosta, joten asia eteni. Senaatti antoi myönteisen päätöksen 25.11.1867, Konginkankaasta tuli Viitasaaren kappeliseurakunta. Oman papin palkkaamista pidettiin hyvänä, kuitenkin, senaatin päätöksen mukaisesti Viitasaaren ja Saarijärven papiston toivottiin hyvydeksensä pitävän vähintään kaksitoista kertaa vuodessa jumalanpalveluksen uudessa rukoushuoneessa sopivaa korvausta vastaan. Todellisuudessa niitä tehtiin huomattavasti harvemmin. Kulkumatkat olivat hankalia papeillekin. Oman papin ja

lukkarin palkkaaminen olisi mahdollista sitten, kun Viitasaaren ja Saarijärven seurakuntien nimeltä mainittujen kappalaisen sekä lukkarin palkkasopimukset raukeaisivat ja uusi seurakunta olisi aikaansaanut sopivat puustellit papille ja lukkarille.

Konginkankaan kappelin muuttaminen kirkkoherrakunnaksi oli esillä jo 1870, sitten kuultiin taas emäseurakuntia ja sitä vastustettiin ensin. Omaisuudesta neuvoteltiin. Työntekijöiden palkat olivat pitkään hiertäneet kappeliseurakunnassa. Vaasan läänin kuvernööri esitti ehdotuksen papiston palkkauksen järjestämisestä ja armollisesti esitti Konginkankaan kappeliseurakunnan erottamista eri kirkkoherrakunnaksi.

Vuonna 1872 Konginkankaan ongelma ratkaistiin Konginkankaalle perustetun kansakoulun opettajien avulla, joille piispa myönsi luvan sunnuntaisin saarnatekstien lukemiseen kirkossa. Vuonna 1873 alueen väkiluku oli n.1300, josta 600 kuului Saarijärven seurakuntaan ja 700 Viitasaaren seurakuntaan.

1874 ensimmäinen pappi oli Salenius, 1875 virkaa tekevä kappalainen Robert Ferninad Berg viipyi vuoden. Sitten pappispula jatkui muutaman vuoden, kunnes vt. kappalainen Heikki Salonen oli Konginkankaalla vuosina 1879-1895. Koivula kunnostettiin papin virkataloksi. Piispantarkastus pidettiin 28. ja 29. toukokuuta 1887.

Heikki Kuorikoski rakennutti kellotapulin vuonna 1880. Vuonna 1883 ostettiin Pietarista toinen kello, mutta se ei kestänyt sillä jo 1886 se mainitaan särkyneeksi. Uusi kello ostettiin Helsingistä Osbergin tehtaasta. Kello on säilynyt käytössä näihin päiviin saakka, vuonna 1927 uudelleen valettuna. Kauppias Matti Pasanen lahjoitti kolmannen, saksalaisen, teräskellon vuonna 1901.

Konginkankaan kappeli oli senaatin päätöksen mukaan liitetty Viitasaaren seurakuntaan, mutta Saarijärven rovasti Stenius hoiti edelleen kirkon ja pitäjän hallintoon liittyviä asioita ja johti kirkossa tai Jokelan talossa pidettyjä kokouksia. Vuoden 1887 lopulla Tuomiokapitulille esitettiin, että Konginkankaasta muodostettaisiin itsenäinen kirkkoherrakunta.

Senaatti antoi päätöksensä 19.4.1895 Konginkankaan kirkkoherrakunnan muodostamiselle. Ensimmäinen vaalilla valittu kirkkoherra H. Godenhjelm-Kairamo otti viran vastaan 1.5.1909. Seuraavana vuonna saatiin myös ensimmäinen vaaleilla valittu kanttori-urkuri. Seurakunta kuului edelleen Porvoon hiippakuntaan ja vuodesta 1911 lähtien Saarijärven rovastikuntaan.

Konginkankaan väkiluku 1.1.1900 oli 2113 henkeä.

Kirkkoherran virkatalon rakentaminen voitiin käynnistää, kun valtiovalta oli tullut avuksi rakennusmaan järjestelyssä. Puretun Kivelän päärakennuksen paikalle valmistui hulpea pappila ensimmäisen kirkkoherran virkatilaksi. Vuosisadan vaihteessa Konginkankaan seurakunta sai jyhkeän hirsisen 430-neliöisen 10-huoneisen pappilarakennuksen. Viisikymmentä vuotta myöhemmin pappilan korjaaminen katsottiin kalliiksi ja jatkuvat ylläpitokulut niin korkeiksi, että päätettiin rakentaa uusi pappila, joka valmistui vuonna 1956. Nytemmin molemmat pappilat on myyty yksityisille.

Seurakunnan ensimmäinen kanttori, lukkari-urkuri, oli Albert Julmala vuosina 1910-1939. Häntä ennen lukkarin virkaa hoiti viransijaisena August Peltonen. 1866 kappeliseurakunnan suntio oli Heikki Liimatainen. Ensimmäinen kirkkoherraseurakunnan suntio oli 1920-luvulla talollinen Juho Sormunen. Ensimmäinen diakonissa oli Maria Tiainen.

Seurakuntatalo

Seurakunta osti vanhan kansakoulun uuden kansakoulun valmistuttua vuonna 1937, ja otti talon korjattuna käyttöön 25.8.1938. Uusi seurakuntatalo vihittiin käyttöön 9.9.1973. Se tehtiin kirkon viereen ns. Mattilan tontille.

Hautausmaa

Keisarillinen Suomen Senaatti myönsi luvan hautausmaan perustamiseen vuonna 1864, jonka Saarijärven emäseurakunnan rovasti Stenius vihki ja siunasi 23.7.1865. Hautausmaa sijaitsi kirkon vieressä muutaman sylon päässä kirkosta, kirkonkylän taajemmin rakennetun osan keskellä. Puolitoista vuotta myöhemmin sinne todettiin haudatun jo yli sata vainajaa. Saarijärvelle haudattiin myös, koska viimeisin merkintä Pyhäkankaan karsikossa on vuodelta 1897.

Terveystoitoa koskeva asetus määräsi, että hautaaminen lähelle ihmisasutusta on lopetettava vuoden 1890 loppuun mennessä. Uusi, 1,84 tynnörinalan suuruinen, hautausmaa sijaitsi kirkosta noin 350 m länteen. Sekin oli liian lähellä asutusta, joten seurakunta päätti vaihtaa edellä mainitun alueen Pohjoisniemessä Mäntyniemen talon maalla sijaitsevaan vastaavankokoiseen maakappaleeseen. Alue osoittautui kuitenkin liian märkäperäiseksi, minkä vuoksi senaatilta anottiin lupaa saada käyttää entistä hyväksi tunnettua hautausmaata. Lupa myönnettiin 1894 lopulla, joten Pohjoisniemen uusi hautausmaa ehti olla käytössä vain muutaman vuoden. Vanha laajennettu hautausmaa siunattiin tarkoitukseensa 5.11.1899. Siunauksen toimitti K.E. Hagelberg Viitasaarelta ja kappalainen Herman Salomon Kuosmanen oli avustajana.

Pohjoisniemen alueella sijaitsevalla vanhalla hautausmaalla luonnonkivessä on metalliristi ja muistolaatta, jossa teksti:
"Tällä pyhällä paikalla on ollut Konginkankaan ensimmäinen hautausmaa. Jumala on kaitseva siihen siunattuja Jeesuksen Kristuksen tulemisen päivään".
Laatan asetti Konginkankaan seurakunta vuonna 1970.

Konginkankaan ja Äänekosken seurakuntien kuntayhtymä, Konginkankaan kappeliseurakunta

Konginkankaan kunnan liittämistä Äänekosken kaupunkiin keskusteltiin ainakin 1970-luvun alusta lähtien aika ajoin. Kuntaliitos nousi keskusteluun ja selvittelyyn 1990-luvun taitteessa. Konginkankaan kunnanvaltuusto teki 25.11.1991 päätöksen liittyä Äänekosken kaupunkiin vuoden 1993 alusta. Vuodesta 1993 lähtien Konginkankaan ja Äänekosken seurakunnat muodostivat seurakuntayhtymän.

Kirkkoherra Eero Vilkmanin jäädessä eläkkeelle vuonna 2003, Konginkankaan seurakunnassa eli jälleen samanlainen suuri tahto kuin 1860-luvulla. Tuolloin ihmiset halusivat oman kirkon ja seurakunnan. Tällä kertaa haluttiin säilyttää oma seurakunta ja kirkkoherra. Äänekosken seurakuntaan päätettiin muodostaa Konginkankaan kappeliseurakunta. Tuomiokapituli vahvisti päätökset 6.4.2005.

Lähteet;

**Suuri tahto, Konginkankaan seurakunnan vaiheita
Konginkankaan kirja**

koonnut; Helena Simonaho